א)[א]היתה אחת כשרה ואחת פסולה אם היה חולץ חולץ לפסולה ואם היה מייבם מייבם לכשרה: **גמ׳** ארבעה אחין ס״ד אלא אימא ארבעה מאחין: הרשות בידו: ושבקי ליה והתניא ב)[1]וקראו לו זקני עירו [ב]הן ולא שלוחן ודברו אליו מלמד שמשיאין לו עצה הוגנת לו שאם היה הוא ילד והיא זקנה הוא זקן והיא ילדה אומרין לו מה לך אצל ילדה מה לך אצל זקנה כלך אצל שכמותך ואל (א) תשים קטטה בביתך לא צריכא דאפשר ליה א״ה אפילו טובא נמי [ג]עצה טובה קמ״ל ד׳ אין טפי לא כי היכי דנמטייה עונה בחדש: מי שהיה נשוי וכו׳: ונייבם לתרוייהו א״ר חייא בר אבא א״ר יוחנן אמר קרא [2]אשר לא יבנה את בית אחיו [ד]בית אחד הוא בונה ואין בונה שני בתים ונחלוץ לתרוייהו אמר מר זוטרא בר טוביה אמר קרא [3]בית חלוץ הנעל בית אחד הוא חולץ ואין חולץ שני בתים (ב) ונייבם לחדא ונחלוץ לחדא אמר קרא [4]אם לא יחפוץ הא חפץ ייבם [ג]כל העולה ליבום עולה לחליצה כל שאין עולה לייבום אין עולה לחליצה ועוד [ד]שלא יאמרו בית מקצתו בנוי ומקצתו חלוץ ויאמרו אי דמייבם והדר חליץ הכי נמי אלא [דלמא] חליץ והדר מייבם וקם ליה בלא יבנה ואימא כי איכא חדא תתקיים מצות יבום כי איכא תרתי לא תתקיים מצות יבום א״כ צרת ערוה דאסר רחמנא למה לי השתא ב׳ בעלמא אמרת לאו בני חליצה ויבום נינהו צרת ערוה מיבעיא אלמה לא אצטריך סד״א ערוה אבראי קיימא ותתייבם צרתה קמ״ל דאסירא אלא יבמתו יבמתו ריבה: היתה אחת כשרה: אמר רב יוסף ה)כאן שנה רבי לא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכים להם: **מתני׳** המחזיר גרושתו והנושא חלוצתו והנושא קרובת חלוצתו יוציא והולד ממזר דברי ר״ע וחכ״א אין הולד ממזר ומודים בנושא קרובת גרושתו שהולד ממזר: **גמ׳** וסבר ר׳ עקיבא הנושא קרובת חלוצתו הולד ממזר והאמר ריש לקיש ו)כאן שנה רבי אחות גרושה מדברי תורה אחות חלוצה מדברי סופרים תני קרובת גרושתו הכי נמי מסתברא דקתני סיפא ומודים בנושא קרובת גרושתו שהולד ממזר אי אמרת בשלמא איירי בה היינו דקתני ומודים אלא אי אמרת לא איירי בה מאי ומודים ודלמא הא קא משמע לן דיש ממזר מחייבי כריתות הא קתני לה לקמן ז)איזהו ממזר כל שאר בשר שהוא בלא יבא דברי ר״ע ח)ר״ש התימני אומר כל שחייבין עליו כרת בידי שמים והלכה כדבריו ודלמא קסתים לן תנא ט)כר״ש התימני א״כ ליתני שאר חייבי כריתות קרובת גרושתו למה לי אלא ש״מ איירי בה [ודלמא] לעולם לא איירי בה ואיידי דתנא מחזיר גרושתו ונושא חלוצתו וקרובת חלוצתו תני נמי קרובת גרושתו אלא קרובת חלוצתו לרבי עקיבא הוי ממזר אמר ר׳ חייא בר אבא א״ר יוחנן היינו טעמא דר״ע דאמר קרא בית חלוץ הנעל הכתוב קראו ביתו אמר רב יוסף אמר ר״ש ב״ר הכל מודים במחזיר גרושתו

שהולד

היתה אחת כשרה. לכהונה ואחת פסולה כגון שנתגרשה מאיש אחר: **אם בא יבם לחלוץ חולץ לפסולה.** ולא יפסול את הכשרה לכהונה דלא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכים להם אע״ג דהוא אין צריך להם: **גמ׳ ארבעה אחין ס״ד.** כיון דלא הוו אלא ד׳ וכולן מתו כדקתני מתו מאן מייבם: **ושבקינן ליה.** בתמיה ובמה יפרנס כולן: **דאפשר ליה.** שעשיר הוא ויכול לזונן: **עונה בחדש.** עונה של ת״ח מערב שבת לערב שבת וזהו אשר פריו יתן בעתו י) בכתובות (דף סב:) דמטי לכל חדא עונה בחדש: **ונייבם לחדא.** ברישא והדר נחלוץ לחדא: **כל שאינה עולה.** לבית דין לייבום שאינה זקוקה להתייבם דרחמנא פטרה דכתיב את בית אחיו בית אחד הוא בונה ולא שני בתים אינו עולה לחליצה: **אלמה לא.** בתמיה. כלומר ואי שתי בתים בעלמא פטורה מי לא איצטריך למיסר צרת ערוה והא איצטריך סד״א ערוה אבראי קיימא ולא רמיא קמיה והויא לה צרת בית אחד ותתייבם קמ״ל: **כאן שנה רבי.** במשנה זו למדנו רבי לא ישפוך כו׳: **מתני׳ המחזיר גרושתו.** משניסת: **והנושא את חלוצתו.** דקיימא עליו בלאו דשוב לא יבנה: **והנושא את קרובת חלוצתו.** לקמן בעי לן בגמרא הא קרובת חלוצתו לאו דאורייתא היא: **יוציא והולד ממזר.** דסבר ר״ע יש ממזר מחייבי לאוין: **קרובת גרושתו.** דגרושתו כאשתו ואחותה או אמה חייבי כריתות נינהו לגביה: **גמ׳ אימא קרובת גרושתו.** ורבנן אמחזיר גרושתו ונושא חלוצתו פליגי: **ודלמא הא קמ״ל דיש ממזר מחייבי כריתות.** וה״ק אע״ג דפליגי רבנן בחייבי לאוין מודים הם בחייבי כריתות שהולד ממזר: **ודלמא לעולם לא איירי בה.** ודקאמרת לאשמועינן שאר חייבי כריתות: **איידי דתנא רישא מחזיר גרושתו ונושא חלוצתו וקרובת חלוצתו.** ופליגי רבנן עליה תנא נמי ומודים בקרובת גרושתו (ג) אבל קרובת חלוצתו ה״נ דלר״ע הוי ממזר: **הכתוב קראו ביתו.** ולית ליה סתמא דמתני׳ בריש פרקין (מא.) דקתני החולץ ליבמתו ונשא אחיו את אחותה ומת חולצת דלר״ע פטורה לגמרי:

שהולד

אפילו תוך שלשים שרי כדמוכח בעובדא י) דר׳ יוסף דמשמע אע״פ שאין לו בנים כלל אין מותר לבעול עד לאחר שלשים ושמא מילתא דפסיקא לתרוייהו נקט ולעולם באין לו בנים שרי אפילו תוך שלשים ולר״י נראה באין לו בנים כלל אסור אפילו לכנוס תוך שלשים כיון דאינו יכול לבעול עד לאחר שלשים ואתי שפיר דנקט במס׳ שמחות לישא משום דאין לו בנים נקטיה דאפילו לישא אסור והר״ר יוסף אומר דהא דאסרינן בית השמחה היינו דוקא שמחה של רשות דאמרינן במסכת שמחות (פ״ט) על כל המתים אסור לילך לבית השמחה עד שלשים יום ועל אביו ועל אמו שנים עשר חדש אא״כ היתה סעודה של מצוה דאפשר דלא שרי בסעודה של מצוה אלא אחר שלשים וקאי אאביו ואמו אך קצת משמע דשרי אפילו תוך שלשים: **ונייבם לחדא ונחלוץ לחדא אמר קרא אם לא יחפוץ כו׳.** אית ספרים (ד) דגרסי מקמי הכי ונחלוץ לחדא ונייבם לחדא אמר קרא אשר לא יבנה כיון שלא בנה שוב לא יבנה ונראה דל״ג (ה) דלא צריך קרא להכי דכיון דחליץ לחדא א״א לייבם שניה כיון דאין עולה לחליצה כדאמר לעיל דאינו חולץ שני בתים ועוד דאינו חולץ לשני בתים משמע דהשניה מותרת לשוק בלא כלום וקרא דלא יבנה אייתר לכדדרשינן פ״ק (לעיל דף י: ושם) לנתק החלוצה מכרת ללאו: **כל שאינו עולה כו׳.** וא״ת והרי חרש וחרשת דאינן עולים לחליצה ועולים לייבום כדאמר בפרק חרש (לקמן דף קיב:) ויש לומר דהתם בני חליצה נינהו אלא דפומייהו הוא דכאיב להו: **ועוד.** לא גרסינן ועוד גזרה שמא יאמרו בית מקצתו כו׳ דאי מדאורייתא מייבם לחדא וחליץ לחדא משום גזרה לא ניחא: **כי איכא תרתי לא תתקיים מצות ייבום.** תימה דא״כ למה לי קרא דאין חולץ לשני בתים: **אלמה לא איצטריך סד״א ערוה אבראי קיימא.** הקשה הר״ר יו״ט בר׳ יצחק אכתי צרת צרה היכי משכחת לה שהרי צרת ערוה אינה יכולה לינשא לאחיו השני דאסורה לו מדאורייתא דגבי דידיה ערוה לאו אבראי קיימא וי״ל דמשכחת לה כגון שהערוה היא מחייבי עשה או ל״ת ועשה לכל האחין דלאו בת יבום היא וצרתה שריא א): **ודלמא קסתים לן תנא כשמעון התימני.** תימה דסתם ואח״כ מחלוקת היא דכהאי גוונא פריך בפרק יש נוחלין (ב״ב דף קכב:) וכי תאמר סתם לן תנא כרבי יוחנן בן ברוקא סתם ואח״כ מחלוקת היא וי״ל דנהי דאין חשיב סתם מ״מ חשיב כרבים לגבי יחיד כדפרישית לעיל ל) ובפ׳ יש נוחלין סמיך אקושיא אחריתי דקאמר ועוד מאי אלא: **אם כן לשמעינן שאר חייבי כריתות.** אכתי ה״מ למיפרך תנינא דסתם לן תנא כוותיה בקדושין בפרק האומר (דף סו:) כל מקום שאין קדושין כו׳ ואיזה זה הבא על אחת מכל העריות: **הכל מודים במחזיר גרושתו.** לרבותא נקט מחזיר גרושתו טפי משאר חייבי לאוין דאף על גב דכתיב היא תועבה ואין בניה תועבין פגום מיהא הוי:

שכן

מסורת הש״ס

א) לעיל יא., ב) לקמן קא., ג) [לעיל כ. וש״נ], ד) [לעיל לא:], ה) לעיל יא: [יב. לקמן נג.], ו) לעיל מ: וש״נ, ז) לקמן מט. וש״נ, ח) [צ״ל שמעון התימני], ט) [צ״ל כשמעון התימני], י) [תהלים א], כ) צ״ל דיוסף, ל) [דף מג: ד״ה סתם],

תורה אור השלם

1. וְקָרְאוּ לוֹ זִקְנֵי עִירוֹ וְדִבְּרוּ אֵלָיו וְעָמַד וְאָמַר לֹא חָפַצְתִּי לְקַחְתָּהּ: דברים כה ח
2. וְנִגְּשָׁה יְבִמְתּוֹ אֵלָיו לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים וְחָלְצָה נַעֲלוֹ מֵעַל רַגְלוֹ וְיָרְקָה בְּפָנָיו וְעָנְתָה וְאָמְרָה כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו: דברים כה ט
3. וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חֲלוּץ הַנָּעַל: דברים כה י
4. וְאִם לֹא יַחְפֹּץ הָאִישׁ לָקַחַת אֶת יְבִמְתּוֹ וְעָלְתָה יְבִמְתּוֹ הַשַּׁעְרָה אֶל הַזְּקֵנִים וְאָמְרָה מֵאֵן יְבָמִי לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה יַבְּמִי: דברים כה ז

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ ואל תכניס קטטה בביתך: (ב) שם ואין חולץ ב׳ בתים ונחלוץ לחדא ונייבם לחדא אמר קרא אשר לא יבנה כיון שלא בנה שוב לא יבנה ונייבם לחדא ונחלוץ לחדא: (ג) רש״י ד״ה איידי דתנא וכו׳ בקרובת גרושתו הס״ד ואח״כ מ״ה אלא קרובת חלוצתו: (ד) תוס׳ ד״ה ונייבם וכו׳ אית ספרים. נ״ב ע״ל דף י ע״ב בתוס׳ ד״ה איהו: (ה) בא״ד דל״ג ליה דלא צריך:

מוסף רש״י

כל העולה ליבום. לזיקת יבום, **עולה לחליצה.** לזיקת חליצה (לעיל ג.). **אינה עולה.** השערה לפני הזקנים לחליצה (לעיל מא:). **מקצתו בנוי ומקצתו חלוץ.** ואתי למימר בב׳ יבמות הבאות מבית אחד חדא מתייבמת ואחרת חלצה (לעיל לב.). **כאן שנה רבי.** במשנה זו דקתני חולץ לפסולה, למדנו רבי לא ישפוך אדם מי בורו. אף על פי שאינו צריך להם, ואחרים צריכים להם. כגון הכא מכיון דיכול לחלוץ לפסולה ותפטר הכשרה לא יחלוץ לכשרה ויפסלנה לכהונה (לעיל יא:). **כאן שנה רבי.** ממשנה זו למדנו רבי (לעיל מ:) ממשנה זו אנו למדים, **אחות גרושה מדברי תורה.** הויא ערוה מן התורה, אבל אחות חלוצה אינה אלא מדברי סופרים (קדושין מה.). **כל שאר בשר שהוא בלא יבא.** אע״פ שאינו אלא בלאו הולד ממזר (קדושין עד:) כל קורבה שהיא בלאו ואפילו אין בה כרת, כגון אנוסת אביו וכר׳ יהודה דהויא בלאו דלא יגלה כנף אביו, ומחמת קורבא דאביו כגון נושא חלוצתו דהוי בלא יבנה, והוי לאו דקורבא בלא כרת (לקמן מט.). **כל שחייבין עליו כרת בידי שמים.** על אותה ביאה (קדושין עד:) אבל נושא חלוצתו לא הוי ממזר (שם).

עין משפט נר מצוה

ק א מיי׳ פ״א מהלכות יבום הלכה י סמג עשין נ טור ש״ע אה״ע סי׳ קסא סעיף ג:

קא ב מיי׳ פ״ד שם הלכה א סמג עשין נג טוש״ע שם סימן קסו סעיף א:

קב ג מיי׳ פי״ד מהלכות אישות הלכה א סמג עשין מה ולאוין פא טור ש״ע שם סימן עו סעיף ז:

קג ד מיי׳ פ״א מהלכות יבום הלכה ט:

תוספות ישנים

בי איכא תרתי לא תתקיים מצות יבום. וא״ת איך אפשר לומר כן הלא אמרינן בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים אם כן הוי מצות יבום אף בשני בתים שמייבם האחת וי״ל דנימא הכא בית אחד הוא בונה פירוש כי ליכא אלא בית א׳ אז הוא בונה אבל אינו בונה כלל בשיש שני בתים: **א)** [ועוד י״ל] כגון שגירש הערוה ולמ״ד נשואין הראשונים מפילין (לעיל יג.) דאסורה לשמעון ומותרת ללוי: **אלא** אי אמרת לא איירי בה מאי ומודים. ואע״ג דבפרק האשה שנפלו (דף ע״ח) קאמר ומודים אף על גב דלא איירי בה שאני הכא כיון דלא אשמעינן שום חדוש לא הו״ל למתני ומודים הואיל ולא איירי בה אבל התם אשמעינן חדוש: בית חלוץ הנעל הכתוב קראו ביתו. וא״כ לא סבר כמו ההיא דלעיל (דף מ״א) דמגיה המשנה דאימא אבל המגרש ושפיר גרסינן במתני׳ וכן וניתני בכלהו באחות חלוצה ובאחות גרושתו (פסולה) דהרי זו פטורה: הכתוב קראו ביתו. וא״כ לרבי עקיבא אם בא עליה כהן חייב מן התורה וגם נפקא לן מואשה לרבות חלוצה (לעיל כד.) והא א) דקאמרינן באלו הן הלוקין וקחשיב גרושה וחלוצה לכהן הדיוט היינו כר״ע דלרבנן לא לקי אחלוצה דקרא ב) דהא דכתיב ואשה לא הוי אלא אסמכתא בעלמא אי נמי שפיר אתיא אליבא דרבנן ואגב גרושה נקט חלוצה א״נ בחלוצה נפרש דלוקין ר״ל מדרבנן מכת מרדות: הכל מודים במחזיר גרושתו. ל״ע אמאי נקט מחזיר גרושתו טפי משאר חייבי לאוין נראה משום דס״ד דאין הולד פגום משום דכתיב (דברים כד ד) היא תועבה דמשמע ואין בניה תועבין קמ״ל דהולד פגום ונימא דהיא תועבה אבל אין צרתה

א) והא דקחשיב בר״פ אלו הן הלוקין גרושה וחלוצה כו׳. כצ״ל. ב) נראה דצ״ל והא דילפינן מואשה לרבות חלוצה לא הוי אלא כו׳.